

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และการประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการสูญพันธุ์หรือตนเอง กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดที่เข้ารับการรักษาศูนย์มะเร็งอุดรธานี

ชื่อและนามสกุล นายชัยณรงค์ ศรีรักษ์

แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา ตั้งทางธรรม
2. รองศาสตราจารย์ลำรวญ กมลายุตต์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2554
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศรีธัญญา เบนจุกุล)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา ตั้งทางธรรม)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ลำรวญ กมลายุตต์)

 ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวรธานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และการประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจ
ของการสูบบุหรี่มวนเอง กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดที่เข้ารับการรักษาที่ศูนย์มะเร็ง
อุดรธานี

ผู้วิจัย นายชัยณรงค์ ศรีวัชร รหัสนักศึกษา 2486000496 **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา ตั้งทางธรรม (2) รองศาสตราจารย์ลำรวัย กมลายุตต์

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ของบุหรี่มวนเอง และ 2) ประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการสูบบุหรี่มวนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอด โดยการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยเป็นโรคมะเร็งปอดที่เข้ารับการรักษาที่ศูนย์มะเร็งอุดรธานี ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2552 จำนวน 176 ราย ประเมินค่าโดยแบบจำลองการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ส่วนการประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนเอง ศึกษาโดยใช้แบบจำลองการประเมินมูลค่าการสูญเสียทางเศรษฐกิจจากพฤติกรรมสุขภาพด้วยแนววิธีทุนมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า ค่าความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์ของบุหรี่ซิการ์เรตและบุหรี่มวนเองมีค่าเท่ากับ 0.22 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคามีค่าเท่ากับ -0.57 และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้เท่ากับ -0.045 ส่วนความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการสูบบุหรี่มวนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอด พบว่ามีมูลค่ารวมเท่ากับ 1,769,436,097.20 ล้านบาทต่อปี หรือเฉลี่ยเท่ากับ 10,053,614.19 บาทต่อคนต่อปี โดยต้นทุนจากการสูญเสียผลผลิตภาพจากการขาดงานและการขาดประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9,934,008.55 บาทต่อคนต่อปี ต้นทุนจากการสูญเสียผลผลิตภาพจากการเสียชีวิตก่อนถึงวัยอันควรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22,420.61 บาทต่อคนต่อปี ต้นทุนค่ารักษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 97,104.72 บาทต่อคนต่อปี โดยเป็นต้นทุนค่ารักษาพยาบาลของแผนกผู้ป่วยใน 57,231.60 บาทต่อคนต่อปี และต้นทุนค่ารักษาพยาบาลของแผนกผู้ป่วยนอก 39,873.13 บาทต่อคนต่อปี ส่วนต้นทุนค่าใช้จ่ายในการมวนบุหรี่สูบเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 80.30 บาทต่อคนต่อปี

จากผลการศึกษาพบว่าเมื่อราคานิรุธิการ์เรตเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ผู้บริโภคหันไปบริโภคบุหรี่มวนเองเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อเพิ่มรายได้และควบคุมการบริโภคนิรุธิการ์เรตในขณะเดียวกันรัฐบาลควรดำเนินการจัดเก็บภาษียาเส้นมวนเองควบคู่กับนิรุธิการ์เรตตลอดจนปราบปรามขบวนการค้านิรุธิการ์เรตอย่างจริงจัง ในส่วนความสูญเสียทางเศรษฐกิจของผู้สูบบุหรี่มวนเองนั้น พบว่าต้นทุนมูลค่าความสูญเสียจากการสูญเสียผลผลิตภาพคิดเป็นร้อยละ 98.80 ของมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งหมด และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.82 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในจังหวัด (GPP) ส่วนต้นทุนค่ารักษาพยาบาลซึ่งสะท้อนต้นทุนที่สังคมร่วมแบกรับภาระค่าใช้จ่ายคิดเป็น 35.59 เท่าของรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนิรุธิการ์เรตในเขตพื้นที่ศึกษา

คำสำคัญ : ความยืดหยุ่นของอุปสงค์นิรุธิการ์เรต ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการสูบบุหรี่มวนเอง

Thesis Title: An Analysis of the Elasticity of Demand and Evaluation of Economic Loss from Hand-Rolled Cigarette Smoking: The Case Study of Lung Cancer Patients at Udonthani Regional Cancer Center

Researcher: Mr. Chainarong Sriruk; **ID:** 2486000496 ; **Degree:** Master of Economics

Thesis advisors: (1) Dr. Suchada Tungthangthum, Associate Professor; (2) Sumruay Komlayut, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

This study aims to 1) analyze the elasticity of demand of hand-rolled cigarettes and 2) evaluate the magnitude of economic loss from hand-rolled cigarette smoking among lung cancer patients. The data was collected from the 176 diagnosed lung cancer patients who received medical treatment at Udonthani Regional Cancer Center from 2007 to 2009 and was analyzed using Ordinary Least Square method. Human Capital Approach was applied to estimate the magnitude of economic loss from hand-rolled smoking behaviors.

It was found that 1) the cross elasticity of demand of manufactured cigarettes and hand-rolled cigarettes was 0.22. The price elasticity of demand was -0.57 and the income elasticity of demand was -0.045. 2) The total economic loss from hand-rolled smoking among the lung cancer patients was 1,769,436,097.20 million baht per year or, in average, 10,053,614.19 per person per year. The cost of lost productivity due to work absence and loss of efficiency accounted for 9,934,008.55 baht per person per year and the cost of lost productivity because of premature death was 22,420.61 baht per person per year. The average medical treatment cost was 97,104.72 baht per person per year. The medical treatment cost to in-patient care unit was 57,231.60 baht per person per year and the medical treatment cost to out-patient care unit was 39,873.13 baht per person per year. The average cost to hand-rolled cigarette smokers was 80.30 baht per person per year.

The research indicated that once the price of manufactured cigarettes goes up, consumers will turn to hand-rolled cigarettes. Thus, to increase revenues and regulate smoking, the government should tax hand-rolled tobacco along with manufactured cigarettes and also crack down on tobacco black market. Regarding the magnitude of economic loss to hand-rolled smokers. It was found that the cost of economic loss due to the loss of productivity accounted for 98.80 percent of all economic loss and for 3.82 percent of GPP. The medical treatment cost which reflected the cost that the society must pay was 35.59 times higher than the cigarette tax revenues gained by the Excise Department in the area studied.

Keywords: Elasticity of Demand, Economic Loss, Hand-Rolled Cigarettes

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ตังทางธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำและสนับสนุนด้านวิชาการรวมทั้งให้การช่วยเหลือในอีกหลายๆ ด้านซึ่งเป็นคุณูปการณั้สำคัญตลอดจนเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมความสำเร็จของการศึกษานี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจและขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงในความกรุณาที่เปี่ยมด้วยเมตตาอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. ศรัณญา เบญจกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ดำรง กมลายุตต์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นที่ดีเยี่ยมจนการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ อันทำให้ผู้วิจัยสามารถผ่านการศึกษาจนครบหลักสูตรอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในอนาคต

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณบุคคลที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จทั้ง บิดา มารดา คุณยาย คุณตา คุณยายสว่าง ทวีคำคุณ คุณเพ็ญพิศ ศิริรักษ์ และเด็กหญิงญารวีร์ ศิริรักษ์ ที่เป็นกำลังใจอย่างใกล้ชิดตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ สาขาเศรษฐศาสตร์ มสธ. และคุณน้อง (วรนิษฐ์ สมุทรวณิช) เจ้าหน้าที่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ที่ให้การช่วยเหลือประสานงานตลอดจนแนะนำกระบวนการและธุระเรื่องอื่นๆ อีกจนสำเร็จกระบวนการศึกษา ซึ่งผู้ที่กล่าวนามมาล้วนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ความดีและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา-มารดาผู้ให้กำเนิด ครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านญาติพี่น้อง ภรรยาและบุตรสาว เพื่อนร่วมสถาบันทุกท่านที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชัยณรงค์ ศิริรักษ์

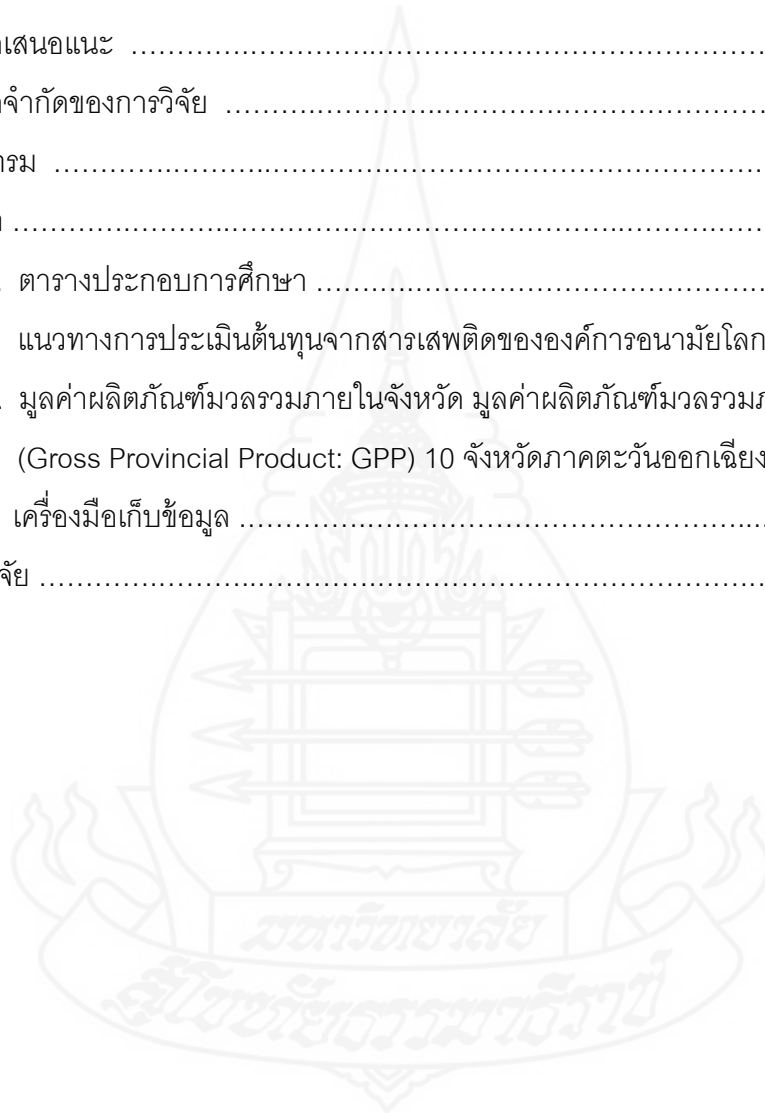
ตุลาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ขอบเขตการวิจัย	6
บทที่ 2 บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การบริโภค	7
การประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจ	19
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	34
กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การทดสอบเครื่องมือเก็บข้อมูล	35
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	42
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	43
ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปกลุ่มตัวอย่างการศึกษา	43
การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การบริโภคบนุหรีมวณเอง	52
การประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดจากการบริโภค บนุหรีมวณเองที่เข้ารับการรักษาที่ศูนย์มะเร็งอุดรธานี.....	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปผลการวิจัย	70
อภิปรายผล	73
ข้อเสนอแนะ	75
ข้อจำกัดของการวิจัย	76
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	83
ก. ตารางประกอบการศึกษา	84
ข. แนวทางการประเมินต้นทุนจากสารเสพติดขององค์การอนามัยโลก	94
ค. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) 10 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน..	98
ง. เครื่องมือเก็บข้อมูล	110
ประวัติผู้วิจัย	118

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 ผลการสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคนุหรือและบุหรืมวนเองของคนไทย	2
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามจังหวัด	43
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป.....	44
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ อาชีพและรายได้	45
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละจำแนกตามประวัติครอบครัวและความรู้เรื่องโรคจากบุหรื.....	46
ตารางที่ 4.5 ชนิดของบุหรืที่สูบเป็นประจำ จำแนกตามเพศ รายได้ และระดับการศึกษา.....	47
ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรื ของกลุ่มตัวอย่าง	48
ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามวัสดุที่ใช้มวนบุหรืและแหล่งที่มา	50
ตารางที่ 4.8 สรุปโดยรวมเกี่ยวกับการสูบบุหรืมวนเองของกลุ่มตัวอย่าง	51
ตารางที่ 4.9 ราคาขายปลีกบุหรืซอง	52
ตารางที่ 4.10 อัตราภาษีบุหรื อัตราภาษียาเส้น ราคาบุหรืและราคายาเส้น พ.ศ. 2535-255...53	
ตารางที่ 4.11 สรุปค่าตัวแปรต่างๆสำหรับการวิเคราะห์ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง.....	54
ตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์จากการประมาณค่า	57
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดแยกตาม เพศ กลุ่มอายุ ปีงบประมาณ 2550-2552	60
ตารางที่ 4.14 ต้นทุนเฉลี่ยในการบริการของหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์มะเร็ง อุตรธานี	61
ตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายแผนกผู้ป่วยนอก	61
ตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายแผนกผู้ป่วยใน	62
ตารางที่ 4.17 สภาวะสุขภาพปัจจุบัน	63
ตารางที่ 4.18 ข้อมูลที่ใช้ศึกษาความสูญเสียผลิตภาพจากการเสียชีวิตก่อนถึงวัยอันควร.....	65
ตารางที่ 4.19 ผลการศึกษาความสูญเสียผลิตภาพจากการเสียชีวิตก่อนถึงวัยอันควร.....	65
ตารางที่ 4-20 ข้อมูลที่ใช้ศึกษาการสูญเสียผลิตภาพจากการขาดงานและขาดประสิทธิภาพ... 66	
ตารางที่ 4.21 ผลการศึกษาความสูญเสียผลิตภาพจากการขาดงานและการขาดประสิทธิภาพ67	
ตารางที่ 4.22 ข้อมูลที่ใช้ศึกษาค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรืมวนเอง.....	68
ตารางที่ 4.23 ผลการศึกษาค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรืมวนเอง.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.24 ผลการศึกษามูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการสูบบุหรี่มวนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดที่เข้ารับการรักษาที่ศูนย์มะเร็งอุดรธานี.....	69
ตารางที่ 5.1 สรุปผลการศึกษามูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดจากการสูบบุหรี่	71
ตารางที่ 5.2 รายได้จากการจัดเก็บภาษียาเส้นมวนเอง (ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ.2552).....	73
ตารางที่ 5.3 เปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายของผู้สูบบุหรี่มวนเอง	75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ลักษณะเส้นอุปสงค์ตามกฎอุปสงค์	8
ภาพที่ 2.2 การเคลื่อนที่ (Shift) ของเส้นอุปสงค์	9
ภาพที่ 2.3 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาในแต่ละระดับของราคาสินค้า	12

